

College van Burgemeester en Wethouders van Den Haag
t.a.v. wethouders K. Pharbudayal, M. Balster, B. van Alphen en A. Mulder

Uitsluitend verzonden per mail

Den Haag, 30 oktober 2020

Onderwerp: Quickscan Corona
Kenmerk: 004-2020

Geacht College,

Coronamaatregelen hebben sinds maart 2020 grote gevolgen voor het leven van Haagse kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Voor hen is het belangrijk samen te kunnen zijn, perspectief te hebben en zich in alle vrijheid te kunnen ontwikkelen. Zij zien sleutelmomenten in hun leven nu ongemerkt passeren en hun toekomstperspectief is onzekerder geworden. Die onzekerheid is er op het gebied van opleiding, inkomen, zorg, wonen en werk. Zeker nu de gevolgen van de pandemie op de lange termijn nog onzeker zijn en strengere maatregelen op korte termijn niet uitgesloten zijn. Met deze brief deel ik de door mij, samen met Jongeren Informatie Punt Haaglanden, bij Haagse jongeren en jeugdprofessionals opgehaalde knelpunten en adviezen. Ik roep u op om hun knelpunten en adviezen te betrekken bij de (nieuwe) coronamaatregelen, de uitvoering van het Sociaal-economisch herstelplan corona¹ en om samen met Haagse jongeren passende oplossingen te realiseren.

Samen met jongeren passende oplossingen realiseren

Tot in augustus was de impact van het virus op jeugdigen en op de jeugdsector relatief laag, door de lage besmettingsgraad onder jeugdigen. Jongeren spelen inmiddels in toenemende mate een rol in de verspreiding van het virus. In de regio Haaglanden is op dit moment een sterke toename van het aantal besmettingen. Des te belangrijker is het daarom om samen met jongeren passende oplossingen te realiseren voor de bescherming van henzelf en anderen. Door jongeren actief te betrekken bij het vormgeven van nieuwe of strengere maatregelen en passende oplossingen, sluiten de maatregelen zoveel mogelijk aan bij hun behoeften en zullen zij zich beter aan de opgelegde maatregelen houden, zodat oplossingen ook echt werken.

Quickscan

Ik plaatste drie maanden geleden - samen met het Jongeren Informatie Punt Haaglanden - op social media een oproep aan jongeren en jeugdprofessionals hun ideeën door te geven om de coronasamenleving beter in te richten. Sindsdien ging ik, samen met het JIP Haaglanden, actief op zoek naar de ervaringen van Haagse jongeren en hebben wij verkend wat zij nodig hebben. Wij gebruikten daarvoor social media, een enquête onder professionals en een enquête onder jongeren. Daarnaast waren wij aanwezig op het door de gemeente georganiseerde Corona Jongerenstadslab op 9 juli jl., praatten wij veel met jongeren die contact met ons zochten en hebben wij ervaringen opgehaald uit onze netwerken van professionals, de gemeente en jongerenorganisaties² die al nauw in contact staan met deze jongeren. Ook hebben wij onze uitkomsten besproken met o.a. collega kinderombudsmannen, JONG doet mee! en onderzoekers van de Haage Hogeschool.

¹ RIS 306618.

² Zie ook de lijst van gesproken en betrokken maatschappelijke organisaties.

Omdat de verspreiding van het coronavirus steeds verandert en daarmee ook de impact en de noodzakelijke coronamaatregelen, koos de Jeugdbondsman voor een quickscan als onderzoeksvorm.

Het betreft daarmee een momentopname van de Haagse situatie, welke benut kan worden *in aanvulling* op de lokale ervaringen van o.a. het jongerenstadslab Corona en de oproep van Haagse belangenorganisaties³ aan wethouder van Alphen, alsmede het landelijk Coronastatement van o.a. de ExPex.

De uitkomsten van de quickscan liggen in lijn van de uitkomsten van onderzoeken die landelijk⁴ en lokaal⁵ naar de impact van de coronamaatregelen op kinderen en jongeren gedaan zijn.

Welke positieve en negatieve effecten ervaren de professionals en de jongeren?

In de Quickscan werden jongeren en jeugdprofessionals gevraagd naar zowel positieve als negatieve effecten van de coronamaatregelen.

Welke negatieve effecten worden hoofdzakelijk ervaren?

Haagse jongeren maken zich vooral zorgen over hun mentale gezondheid, de studie(voortgang), werk en inkomen en hun sociale leven. Zij ervaren in toenemende mate gebrek aan toekomstperspectief, stress, psychische problemen en eenzaamheid. Dit heeft meerdere oorzaken.

Jongeren worden financieel flink geraakt door de coronacrisis. Zij verliezen (bij)banen, jeugdwerkloosheid neemt toe, thuiswonende jongeren kunnen geen of beperkt aanspraak maken op een bijstandsuitkering en jongeren worden naast verlies van inkomen in toenemende mate geconfronteerd met schulden. Geldzorgen leiden weer tot meer spanningen thuis en ruziënde ouders. Jongeren uit de jeugdzorg die zelfstandig moeten wonen, dreigen nu door verlies van bijbanen hun huis te verliezen. Er is geen regeling voor deze jongeren. Zij kunnen geen bijstand aanvragen omdat zij meestal studiefinanciering hebben.

Kinderen en jongeren geven ook aan het huis uit te moeten of te willen, omdat het niet meer gaat thuis of omdat ouders hen financieel niet meer kunnen of willen ondersteunen. Dit klemmt. Jongeren die gebruik moeten maken van een slaapplek in hun netwerk geven aan moeilijker een slaapplek te kunnen vinden. Jongeren en professionals geven verder aan dat het beleid vanuit de WMO voor Beschermd Wonen en Wonen plus is aangescherpt. De toelatingseisen zijn strenger en er moet veel 'problematiek' spelen wil een jongere een maatwerkarrangement wonen krijgen. Vaak luidt het uiteindelijke besluit dat de jongere zelfstandig kan wonen met ambulante ondersteuning. Aangezien er niet of nauwelijks zelfstandige woonplekken zijn voor deze groep, groeit de dakloosheid onder jongeren en komt ambulante begeleiding vaak niet van de grond.

³ Mail van het JIP Haaglanden, Straatconsulaat, JIT, WeHague, Kinderen- en Jongerenrechtswinkel, ExPex, Jong Doet Mee en Haags Ouderen Platform Jeugdzorg. Hierop heeft nog geen inhoudelijke terugkoppeling plaatsgevonden.

⁴ O.a. de Kinderombudsman, Unicef, NJI (#ikpraatmee), Expex, Centraal Planbureau (CPB), Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), Inspectie etc.

⁵ O.a. rapport "Stichting Leergeld Den Haag en corona" van het Verwey-Jonker Instituut (oktober 2020) en de onderzoeken uitgevoerd door o.a. de Haagse Hogeschool en gemeente Den Haag "*Berichten uit een stille stad*" (mei 2020, RIS305404, bijlage 4) en "*De heropening van de samenleving*" (september 2020), alsmede het Sociaaleconomisch herstelplan corona d.d. 29 oktober 2020 en de 1^e en 2^e Maatschappelijke Impactanalyse Coronacrisis van 18 mei 2020 (RIS 3054040) en 29 oktober 2020 (RIS 306618).

Er is daarnaast ook meer verveling onder jongeren door wegvallen van dagbesteding, sluiting van de horeca c.q. uitgaansgelegenheden en het verbod op festivals en evenementen. Hierdoor zijn er onderling minder sociale contacten en meer situaties van sociaal isolement. Dit leidt tot meer psychische problemen, meer blowen, meer excessen met alcohol gebruik en meer experimenteren met gebruik van tripmiddelen.

Ook op school worden problemen ervaren. Jongeren met verkoudheidsklachten of in afwachting van de uitslag van een coronatest kunnen soms dagenlang niet naar school en kunnen in die tijd niet meedoen met de lessen. Ook is er veel uitval van lessen door zieke leraren of leraren in quarantaine. Bijkomende problemen zijn dat leerlingen op het vmbo veel van hun vakken niet online kunnen doen.

En leerlingen die thuis in quarantaine zitten, kunnen geen toetsen maken en mogen die soms niet meer inhalen. Ook ervaren jongeren problemen bij het vinden van stageplekken. Jongeren die afgelopen jaar zijn afgestudeerd zijn veelal nog onzeker of zij werk kunnen vinden of met een vervolgopleiding kunnen starten.

Jongeren geven verder aan niet echt te weten wat de regels zijn, wat met de coronamaatregelen wel en niet mag en willen zich ook niet allemaal aan de maatregelen houden. Ook hebben jongeren de indruk dat het virus hen niet kan treffen, geven zij aan.

Influencers verspreiden bovendien diverse (tegengestelde) signalen. Vanwege fake-news op social media en een overkill aan informatie weten zij vaak niet wat zij met deze informatie moeten en haken zij af. De beschikbare (online) informatie is daarbij bovendien niet goed toegankelijk en vaak nog gericht op ouderen (niet op jongeren).

Welke positieve effecten worden ervaren?

Voor een groep jeugdigen en gezinnen pakten de eerdere coronamaatregelen positief uit. Zij hebben baat bij thuisonderwijs en veel thuis zijn, waardoor er minder druk en stress is van school, werk en sociale verplichtingen. Sommige gezinnen lijken ook baat te hebben (gehad) bij rust van minder bemoeienis door hulpverleners in het gezin en minder druk van buitenaf. Ook hebben gezinnen rust (gehad) doordat onder andere incassoprocedures en huisuitzettingen tijdelijk zijn bevroren⁶.

Verder geven de jongeren aan dat zij nu o.a. door sluiting van de horeca andere vormen zoeken en vinden om elkaar (in huis) op te zoeken. Er wordt ook meer onderlinge verbondenheid gevoeld. Bovendien bespaart het jongeren geld nu ze niet meer op de oude manier uit kunnen gaan. Jongeren gaan door corona ook andere zaken dan hun telefoon belangrijk vinden en focussen zich meer op andere interesses door de tijd die vrijkomt.

Waarmee zijn de jongeren geholpen?

De belangrijkste zaken die door de jongeren en professionals worden aangedragen zijn:

- Zorg voor meer plekken waar jongeren veilig en passend binnen de coronamaatregelen samen kunnen komen.
- Zorg voor gestroomlijnde, vindbare en duidelijke informatie over wat wel en niet mag volgens de coronamaatregelen. En benadruk vooral wat er wel kan en mag.
- Bied hulp bij het wegvallen van inkomen en bij problemen op school of thuis.
- Zorg voor betaalbare woningen en voldoende crisisplekken

⁶ Professionals vrezen niettemin dat dit effect eindig en tijdelijk is. De achterstand en rente zijn onverminderd opgelopen. Zij het uit het zicht van het gezin. Als deze maatregelen eindigen zal de druk en stress weer toenemen.

- Praat meer met jongeren zelf over hun behoeften tijdens deze crisis⁷.

Wat kan de gemeente hierin betekenen?

Adviezen die jongeren en jeugdprofessionals voor de gemeente aandragen zijn:

Meer ontmoetingsplekken

De gemeente wordt gevraagd om zo mogelijk gedeeltes van parken te overdekken en/of ruim opgezette buitenplaatsen dan wel andere ontmoetingsplekken aan te wijzen waar jongeren binnen de geldende maatregelen op kleine schaal en passend binnen de coronamaatregelen kunnen en mogen verblijven. Om te chillen en/of te sporten.

Adequate informatieverstrekking

De gemeente wordt gevraagd eenduidiger informatie over het virus en de maatregelen te verstrekken, zowel voor als door jongeren. Zodat vanuit de gemeente, school, sportclubs etc. zoveel mogelijk dezelfde informatie verstrekt wordt en jongeren in de hoeveelheid informatie de weg niet kwijtraken.

Jongeren willen daarvoor input leveren en geïnformeerd worden via de (online) kanalen waarop zij actief zijn, zoals Instagram, Whatsapp en Tiktok. Jongeren kunnen daarnaast bereikt worden via mensen die al contact hebben met hen en hun netwerken, zoals ouders, docenten, jongerenwerkers en – organisaties, studie- en studentenverenigingen etc.

Professionals geven aan dat het belangrijk is aan te geven wat het virus kan doen. Nu horen jongeren veel verschillende versies van het schadelijke effect van corona. Belangrijk is dat (ook) jongeren het nut en de urgentie zien en voelen van de maatregelen zodat zij zich daar beter aan houden en ook elkaar op kunnen aanspreken. Maar geef ook aan wat er WEL mag en welke rechten zij hebben.

Jongeren geven aan dat nu vaak niet duidelijk is waar zij terecht kunnen met hun hulpvragen en problemen. Vooral in de overgang naar volwassenheid (18-/18+) kan dit een probleem vormen. Als ideeën werden een apart jongerenstadslab voor mentale gezondheid en een apart jongerenstadslab kinder- en jongerenrechten genoemd. Een andere suggestie is om al bestaande netwerken van jongeren (ervaringsdeskundigen) en professional op het gebied van mentale gezondheid en financiële opvoeding/ schuldenpreventie te benutten en te ondersteunen.

Hulp bij inkomensverlies en problemen op school of thuis

De gemeente wordt gevraagd om goede (online) voorlichting en snel hulp. Waaronder goed werkende materialen (laptops of computer) voor alle jongeren en financiële ondersteuning en/of hulp bij scholing en het vinden van werk, waar nodig. Ook wordt aangegeven hoe belangrijk het is om jongeren op school genoeg mogelijkheden te bieden om te praten over hoe ze zich voelen. Ook zou er op scholen meer aan huiswerkbegeleiding gedaan kunnen worden, in de klaslokalen of kantine na de les. Jongeren, zonder klassikale lessen, lukt het nu niet altijd om bij te benen en bij te blijven. De gemeente wordt gevraagd dit samen met de schoolbesturen op te pakken.

Jeugdprofessionals vragen de gemeente verder oog te hebben voor de mantelzorgende taak van veel jongeren, die zorgen voor zieke ouder(s), en broertjes/zusjes. Zij moeten naast mantelzorg en school, vaak ook nog werken voor inkomen.

⁷ Zie hiervoor ook <https://www.nji.nl/nl/Download-NJI/Gewenst-gedrag-van-jongeren-bevorderen-en-bevestigen.pdf>

Ook vragen professionals oog te hebben bij de (te nemen) coronamaatregelen oog te hebben voor toenemende mentale klachten die corona bij (een deel van de) jongeren veroorzaakt.

Eerder aangedragen⁸ (financiële) adviezen zijn:

- Coullance in het hanteren van de kostendelersnorm bij minima-gezinnen;
- Opschorten van de zoektermijn van 28 dagen bij de aanvraag van een bijstandsuitkering voor jongeren op⁹;
- Opschorting en/of versoepeling van de sollicitatieplicht (bij een uitkering);
- Primair een 'betalingsregeling/uitstelbeleid' door de afdeling belastingen, in plaats van de reguliere procedure van innen, dwangbevelen en beslaglegging.
- Financiële tegemoetkoming voor jongeren die vanuit de jeugdhulpverlening inmiddels zelfstandig wonen en hun (bij)baan kwijt zijn en daardoor in de problemen zij gekomen.
- Tijdelijk afschaffen van het eigen risico van de zorgverzekering.
- Gratis wifi op plekken in de wijk en meer bekendheid geven aan mogelijkheden laptops of tablets aan te vragen.

Huisvesting

De gemeente wordt gevraagd meer betaalbare woningen/kamers en, meer opvangplekken te creëren voor dak- en thuisloze jongeren. Ook wordt gevraagd om versoepeling van de maatregelen voor Beschermd en Begeleid Wonen.

Jongeren betrekken

Jongeren willen meer meedenken en meepraten over het Coronabeleid en de gemeentelijke besluiten die daarover gaan. Zij willen vooral toekomstperspectief. Ook willen zij terugzien wat met hun inbreng wordt gedaan en terugkoppeling van de resultaten¹⁰ door de gemeente.

Verzoek van de Jeugdbudsmans (#informeermij, #betrekmij, #helpmij¹¹)

Als jeugdbudsmans vind ik het belangrijk dat in deze voor iedereen moeilijke tijden, het perspectief van de jongeren vast onderdeel vormt in de (te nemen) coronamaatregelen en de informatie daarover. De gemeente heeft daartoe al meerdere goede stappen gezet en anticipeert zo goed mogelijk op de negatieve effecten, met ook oog voor de meest kwetsbaren, waaronder de Haagse jongeren¹².

Niettemin is het belangrijk jongeren actief te (blijven) betrekken bij het gemeentelijk coronabeleid, waaronder de uitvoering van de interventies uit het Sociaal-economisch herstelplan corona en maatwerk toe te passen in het vinden van passende oplossingen. Dit draagt ertoe bij dat jongeren zelf ook mede verantwoordelijk voelen voor de maatregelen en de naleving daarvan. Vooral gezien ook de weerstand onder (een deel van de) jeugdigen tegen de maatregelen én de rol die zij in toenemende mate lijken te spelen bij het verspreiden van het coronavirus.

⁸ In de mail aan wethouder van Alphen als eerder in deze brief genoemd.

⁹ Op landelijk niveau is deze zoektermijn inmiddels buiten werking gesteld tot 1 juli 2021.

¹⁰ Waaronder de resultaten van het jongerenstadslab Corona d.d. 9 juli 2020.

¹¹ Zie voor de uitleg van de hashtags het jaarverslag van de Gemeentelijke ombudsman en jeugdbudsmans over 2019 www.jeugdbudsmandenhaag.nl.

¹² Ik verwijs hierbij o.a. naar de Maatschappelijke Impact Analyse van 29 oktober 2020 en het Sociaaleconomisch herstelplan corona (RIS 306618) en de Collegebrief inzake de 9e stand van zaken maatregelen in aanpak coronavirus (RIS 306546).

Ik wil uw College oproepen zich ook te (blijven) richten op de jongeren die nu (nog) niet in beeld zijn en de jongeren in de (gesloten) jeugdzorg, zodat ook hun stem meegenomen wordt en telt.

Jongeren kunnen daarin ook zelf iets doen in het naar elkaar omkijken. Voorkomen moet worden dat kinderen en jongeren die nu nog weinig van zich kunnen of durven laten horen uit het oog worden verloren. Initiatieven als Niet Hangen maar Helpen en #eenzamejongeren zijn daar al een mooi voorbeeld van.

Met deze brief deelde ik de door mij, samen met JIP Haaglanden, bij Haagse jongeren en jeugdprofessionals opgehaalde knelpunten en adviezen. Ik roep u op om de door jongeren en professionals genoemde knelpunten en adviezen te betrekken bij de (nieuwe) coronamaatregelen, de uitvoering van het Sociaal-economisch Herstelplan en om samen met Haagse jongeren passende oplossingen te realiseren. Graag ontvang ik uw reactie op mijn oproep.

Indien ik de komende periode daartoe aanleiding zie, breng ik u van aanvullende signalen op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Y. Nass'.

Y. Nass

Gemeentelijke jeugdbudsmen Den Haag & Leidschendam-Voorburg

Een afschrift van deze brief gaat o.a. naar:

- De jongeren en jeugdprofessionals die input leverden voor deze brief
- Jongeren Informatie Punt (JIP) Haaglanden
- JONG doet mee!
- ExpEx
- Ga voor Goud
- Straatconsulaat
- Schoolformaat
- WeHague
- Indigo
- Impegno
- VOOR Welzijn
- Youz
- Jeugd Interventieteam (JIT)
- Jongerenambassadeurs Den Haag
- Lector Grootstedelijke Ontwikkelingen aan De Haagse Hogeschool
- Universiteit Leiden, sectie Jeugdrecht
- Kinderombudsman Metropool Amsterdam
- Kinderombudsman Rotterdam e.o.
- Kinderombudsvrouw